

Norsk Oljemuseum
Årbok 2020

Koronaåret: Skattepakken hjalp oljenæringen og oljefondet hjalp oss alle

av Jan Hodneland, Norsk Olje og gass

Året 2020 begynte godt og endte som annerledesåret med erfaringer fra den verste krisen vi har opplevd i vår levetid. Da krisen rammet kunne Norge møte utfordringene med en økonomisk slagkraft som først og fremst oljeindustrien har skaffet oss.

Da året 2020 startet var det globale økonomiske bildet godt. Frykten for en handelskrig mellom USA og Kina var mindre enn før. Britenes løsrivelse fra EU var i gang, men den alminnelige oppfatning var at Brexit i liten grad ville påvirke verdenshandelen dette året. Aksjemarkedene var i godlune.

Endelig så vi lyspunkter etter den alvorlige krisen for oljeindustrien, som startet i 2014.

De første dagene av januar bikket oljeprisen 68 dollar fatet. Ekspertene spådde at den ville stabilisere seg rundt dette gjennom hele året. I

sin investeringstelling anslo Norsk olje og gass at investeringene på norsk sokkel ville øke med 3,8 prosent i 2020. Et fortsatt stabilt OPEC+ sørget for å holde de nødvendige oljefatene unna markedet for å understøtte moderat høye priser. Etterspørselen etter olje var antatt å stige.

Inngangen til 2020 virket i det hele tatt lovende. Året tegnet til å ha større oppside enn risiko.

Få la merke til de spredte nyhetsrapportene om at kinesiske myndigheter hadde startet etterforskning av en mystisk viral lungebetennelse som smittet dusinvis av mennesker i byen Wuhan.

Før pandemien var det vanlig å sitte tett på pauserommene. Her fra Draugen, 2017. Foto: Shadé B. Martins/Norsk Oljemuseum

Pandemien treffer oss

5. mars gjennomførte Norsk olje og gass sin årskonferanse i Colosseum kino i Oslo. Hele bransjen var samlet til det store årlige treffet. De første advarsler om restriksjoner i den sosiale omgang hadde kommet som følge av at en mulig smittsom influensavariant var på vei.

«Kan du gjøre 'Wuhan shake'? Ser her, slå innsiden av din fot mot min innside av foten! Hva med 'elbow bump'? Dunk albuen mot min albue!»

Stemningen blant de 425 inviterte konferanse-deltakerne var munter. Det ble humret i pausene. Bransjeforeningen hadde nemlig oppfordret til kreativ hilsing, fremfor håndtrykk og klemmer.

Statsministeren minnet forsamlingen om alvoret.

«Vi møtes på et tidspunkt når alle holder litt pusten om hvordan verdensøkonomien kommer til å utvikle seg fremover. Det er en verden som

er preget av koronaviruset», var Erna Solbergs budskap til konferansedeltakerne.

Hun viste til oljeprisen som hadde falt med 20 prosent og til de store børsfallene.

«Vi følger dette tett, for det kan bety at Norge går litt saktere i ukene som kommer. For enkelte bransjer i Norge, kan dette bety utfordringer.» I ettertid skulle det vise seg at statsministeren skulle få mer enn rett i sitt utsagn. Hun pekte videre på at når det er utfordringer i oljesektoren er det også utfordringer for Norge.

En drøy uke tidligere, 26. februar, hadde Norsk olje og gass sendt ut en anbefaling til operatørene på norsk sokkel. En helsefaglig gruppe som nylig var opprettet kom med et illevarslende budskap. I verste fall kunne viruset true liv og helse for de ansatte ute i havet. «De siste dagers utvikling av Coronavirus-utbruddet gir grunn til bekymring. Det vil være vesentlig for petroleumsvirksomheten å hindre smittespredning til våre innretninger», het det i anbefalingen som ble sendt ut.

Arbeidsgruppen anbefalte at operatørene informerte samtlige som skulle reise offshore via personell-logistikksystemet DaWinci eller SMS.

Dette ble fulgt opp, og det gikk ut informasjon om at hvis du hadde vært i områder med pågående smittespredning av koronavirus, skulle

du ikke reise offshore de første 14 dagene etter å ha forlatt området. Av områder som ble trukket frem var Kina, Sør-Korea, Iran og Italia. Det ble samtidig gitt oppfordring om å ta kontakt med helsetjenesten om man fikk symptomer på influensa.

Samme dag, altså onsdag 26. februar, ble det første bekreftede smittetilfellet registrert i Norge. Det var en kvinne i Tromsø. Da hadde allerede en samlet norsk oljenæring innført reiseforbud til installasjonene på kontinentalsokkelen, for personer som i de siste ukene hadde oppholdt seg i risikoområder. Sett i ettertid var det et tidlig og inngripende tiltak som kan ha vært avgjørende for å hindre større utbrudd på installasjonene i havet.

Mandag 9. mars falt oljeprisen til 33 dollar fatet. På en uke hadde den falt 20 dollar. Verdens oljeproduksjon hadde i flere år vært i vekst, først og fremst som følge av skiferrevolusjonen i USA. Dessuten hadde vi begynt å interessere oss for fenomenet «peak demand», teorien om at verden ikke ville slippe opp for olje, men at forbruket skulle synke. Det dramatiske oljeprisfallet ble utløst av at et mislykket forsøk på å etablere en avtale mellom oljekartellet Opec og Russland. Opec, med Saudi-Arabia i spissen, ønsket å ha Russland med på produksjonskutt for å holde prisene oppe, men Russland sa nei. Dermed ble kranene stående på full åpning og markedene ble oversvømt av olje.

Offshoreindustrien tar grep for å hindre smitte. på dette kontoret på Floatel endurance, flotellet på martin Linge, er det satt opp sperrebånd for å hindre at folk går inn på kontoret uten munnbind. Foto: Janne Skeie Olsen

Dette kom på toppen av en allerede fallende etterspørsel etter olje på grunn av usikkerhet rundt veksten i verdensøkonomien etter koronavirusutbruddet. Analytikerne kalte det en «double whammy». Markedet ble truffet av ikke bare én, men to kriser samtidig: priskrig mellom oljestormaktene og koronavirus.

Norge stenger ned

Torsdag 12. mars holder statsminister Erna Solberg, direktør Camilla Stoltenberg i Folkehelseinstituttet,

helse- og omsorgsminister Bent Høie og helsedirektør Bjørn Guldvog pressekonferanse på statsministerens kontor. Samme dag ble det første koronadødsfallet registrert i Norge.

Solberg kom med et alvorstynget budskap: «Vi står i en vanskelig tid, for Norge og for verden. Norge blir satt på en stor prøve. Både som samfunn, men også som enkeltmennesker. I denne perioden vi har foran oss vil alle få en annerledes hverdag».

Den norske regjeringen kom med de sterkeste og mest inngripende tiltakene vi har hatt i Norge i fredstid.

«Vi gjør dette for å begrense smitte som er ufarlig for veldig mange, men som kan være veldig farlig for noen. Dette gjør vi for å beskytte de av oss som er mest sårbare», sa helse- og omsorgsminister Bent Høie og kalte det en «felles dugnad».

Norge ble i praksis stengt ned. Alle måtte finne ut av hvordan de skulle håndtere den nye hverdagen. Også oljenæringen.

En strøm av utfordringer

11. mars meldte Equinor at de hadde et bekreftet smittetilfelle på Martin Linge-feltet. Personen kom til feltet noen dager tidligere, og hadde nylig vært i Østerrike. Da Østerrike ble listet som risikoland ble personen satt i karantene og en prøve ble tatt. Den var positiv.

Ute i havet reduserte operatørselskapene alle former for arbeid som ikke var kritisk. Antall personer på installasjonene ble redusert til et minimum. Prioritet nummer én de første ukene var å hindre ytterligere smittetilfeller og sikre at liv og helse ble ivaretatt.

Samtidig ga lokale og nasjonale karanteneregler utfordringer. 17. mars innførte Norge karanteneplikt for alle som ankom Norge. Det skapte store problemer for utenlandske arbeidstakere som var i transitt via Norge til sitt arbeidssted til havs, på fartøy, rigger, produksjonsskip og plattformer.

Frykten for at viruset skulle overbelaste helsevesenet var stor, det gjaldt spesielt i mindre kommuner og særlig i Nord-Norge, som opplevde at det var lite eller ingen smitte i deres områder. De norske arbeidstakerne på sokkelen er bosatt over hele landet. Mange kommuner var redde for at blant annet de offshorereisende skulle spre smitte og ville derfor begrense reisevirksomheten til og fra egen kommune.

Virvaret av lokale regler og restriksjoner i kommuner over hele landet var i strid med rådene fra regjeringen, helsemyndighetene, arbeidslivsorganisasjonene og til og med Kommunenes sentralforbund (KS).

For å løse opp i floken lanserte regjeringen 29. mars en nasjonal veileder for kommunene.

Her ble det tydelig understreket at de nasjonale reglene var tilstrekkelige. Egne regler for kommunene ble ikke anbefalt.

Tross dette var det fortsatt mange ordførere som ville bestemme hvem som skulle få reise inn og ut av kommunene. Tromsø-ordfører Gunnar Wilhelmsen var en av flere ordførere som ikke umiddelbart ville føye seg. På spørsmål fra VG om han kom til å følge regjeringens anbefaling om at ingen kommuner burde ha egne karanteneregler, var svaret et kontant «nei».¹

De kommunale særbestemmelsene ga store utfordringer også for olje- og gassvirksomheten ved at utreise fra helikopterbasene og bevegelser mellom landsdelene for ansatte ble vanskelig.

Under en pressekonferanse om morgenen mandag 30. mars ga NHO-sjef Ole Erik Almlid klar beskjed til trassige ordførere om hva som ville skje hvis de ikke fulgte den nye veilederen.

«Jeg kan ikke være tydelig nok», sa han og slo neven i bordet med et dunk som mikrofonene tydelig plukket opp lyden av. «Hvis dette ikke funker så kommer vi til å be regjeringen og Stortinget om å bruke koronalovent!»

Koronaloven han truet med ble innført i mars og var en norsk midlertidig fullmaktslov som ga regjeringen fullmakt til å endre 62 nærmere

bestemte lover uten å gå veien om den lovgivende forsamlingen på Stortinget.

Kommunene gikk etter hvert bort fra egne, lokale karanteneregler. Likevel, det var fremdeles mange nøtter å knekke. Hva med transport til og fra hjemsted til heliport? Hvor skulle oljearbeiderne bo før utreise? Hvordan skulle man løse opp flaskehalsene som hindret oljearbeiderne å komme til og fra arbeid? Flyene var stort sett satt på bakken. På Sola flyplass stod 27 Norwegian-fly parkert. Hoteller var stengte.

Karantenebestemmelser, reiserestriksjoner og smittebegrensninger ga utfordringer med rotasjonsordningens lengde. Kunne man la ansatte stå lenger ute i havet, bemanne operasjonene offshore og samtidig sørge for å ha forsvarlig og sikker drift?

Dessuten var det mangel på medisinsk testutstyr. Hvordan skulle man håndtere det hvis man fikk et mistenkelig tilfelle offshore, men ikke fikk testet?

Det var en strøm av praktiske utfordringer som næringen, myndigheter og samfunnet i fellesskap stod overfor. Mange skapte stor debatt, men de aller fleste ble løst på kort tid de første dagene og ukene av den felles dugnaden.

En verden i restriksjoner

Det er vanskelig å finne eksempler i den

Semiåpent kontorlandskap er et forsøk på å hindre smittespredning offshore. Foto: Janne Skeie Olsen

Humor er viktig. utenfor messa på martin Linge-flotellet får cateringpersonalet hjelp av Hulken til å minne folk på å bruke håndsprit. Foto: Janne Skeie Olsen

økonomiske historien som minner om det som skjedde under koronapandemien. Ikke siden spanskesyken for hundre år siden har et virus så til de grader preget den økonomiske aktiviteten.

På vårparten 2020 levde mer enn halve verdens befolkning under restriksjoner som i de fleste demokratier ville vært helt utenkelige bare noen få uker tidligere. Etter hvert som smitten gikk ned i løpet av våren og sommeren ble det færre restriksjoner. Dessverre skulle denne gleden bli kortvarig for utover høsten tok smitten seg opp igjen og flere land måtte igjen innføre strenge restriksjoner.

Biltrafikken sank, færre tok buss. Flyindustrien var satt på bakken. Land rundt om i verden rapporterte om bratte fall i etterspørselen etter drivstoff.

USA meldte om 44 prosent nedgang i etterspørselen etter bensin, mens etterspørselen etter flydrivstoff gikk ned 62 prosent. I Frankrike gikk forbruket av bensin ned 80 prosent de siste dagene av mars. Dieselforbruket sank 75 prosent i samme periode. I India falt salget av bensin med vel 16 prosent, mens forbruket av flydrivstoff falt med over 32 prosent, ifølge Reuters.²

Utfordringene for næringslivet og økonomien i Norge ble bare mer og mer tydelig og omfattende. Den 16. mars ble partiene på Stortinget enige om en krisepakke til næringslivet for å dempe

de økonomiske virkningene av koronaviruset. Dessverre skulle det vise seg at det var bare én av flere krisepakker. Pandemiens virkninger ble bare større og større.

Regjeringen valgte å trekke fra oljefondet fremfor å låne penger til de mange krisepakkene. Da statsbudsjettet ble fremlagt i oktober var uttaket fra oljefondet i 2020 anslått til 3,9 prosent. Altså vesentlig høyere pengebruk enn det handlingsregelen på 3 prosent skulle tilsi.

Et varslet jordskjelv for industrien

I forbindelse med utarbeidelsen av krisepakken ga næringslivsorganisasjonene innspill til regjeringen. Der var budskapet fra oljenæringen at koronaviruset og lav oljepris ville kunne gi svært alvorlige og langsiktige konsekvenser for aktivitetsnivå, verdiskaping og arbeidsplasser i olje- og gassnæringen. Utbyggingsprosjekter ville bli utsatt eller ikke gjennomført. Leverandørindustrien over hele landet ville bli rammet.

Det hersket stor uvisshet om fremtiden. Aker Solutions hadde sendt ut permitteringsvarsel til sine 6000 ansatte i Norge.

«Jeg er ikke bare bekymret for selskapet, men for hele verdensøkonomien om vi ikke klarer å samle oss og stoppe dette. Det er alvorlig når grenser stenges og arbeidsplasser står i fare», sa konserntillitsvalgt Atle Teigland.

Messa på Floatel endurance: Før satt det seks personer rundt disse bordene. Nå er det bare plass til to og det er satt plexiglass mellom. Foto: Janne Skeie Olsen

Det hastet med å få på plass tiltak som kunne bidra til å sikre aktivitet og arbeidsplasser i industrien.

Samtidig fortsatte oljeprisen å stupe. Hele oljeindustrien så ned i en avgrunn ingen visste dybden av. 16. mars falt prisen til under 30 dollar fatet. Spørsmålet nå var hvor raskt det ville gå før prisen gikk under 20 dollar. Det skjedde 21. april. Inntektene for oljeselskapene falt dramatisk på kort tid. Så lave oljepriser tilsier stans i

aktiviteter, reduserte investeringer og bortfall av arbeidsplasser.

En studie fra Rystad Energy slo alarm. Norske oljeinvesteringer ville bli nesten halvert frem mot 2022. Investeringsnivået på norsk kontinentalsokkel lå an til å bli redusert med 56–72 milliarder kroner (38–49 prosent) i 2022, sammenlignet med investeringsnivået i 2019.

«Studien til Rystad viser at det ligger an til full tørke i igangsetting av nye prosjekter i 2020. Med et kostnadskutt på opp mot 50 prosent frem til 2022, står vi foran et varslet jordskjelv, som vil få dramatiske virkninger, ikke bare i Stavanger og på Sør-Vestlandet, men for de fleste kommuner. Når leverandørindustrien rammes så tøft, er det en katastrofe for hele norsk industri, ja for hele landets økonomi», sa styreleder Monica Th. Bjørkmann i Norsk olje og gass til VG, 15. april.

En medisin som virker

Oljenæringen kom med et forslag til løsning. Ettersom inntektene falt dramatisk ba oljeselskapene om skatteutsettelse for å styrke likviditetene, slik at flere av de planlagte investeringene kunne gjennomføres. Det gjorde prioriteringene enklere.

«Det finnes en medisin mot den forestående krisen i norsk industri. Og det fine med den er at den ikke koster penger. Alt vi ber om

er skatteutsettelse. Det vil kunne bidra til at oljeselskapene ikke stanser eller utsetter prosjektene sine», uttalte styreleder Bjørkmann til VG.

Enkelt sagt: Oljeselskapene skulle bruke frigjorte penger til å investere. Staten skulle få alle pengene igjen. Inntektsstrømmen inn i statskassen skulle ikke stanses, bare utsettes.

I den offentlige debatten hevdet kritikerne at næringens midlertidige skatteforslag kunne føre til at selskapene satte i gang prosjekter som ikke var samfunnsøkonomisk lønnsomme.

På oppdrag fra Norsk olje og gass analyserte derfor Rystad Energy hvorvidt skatteforslaget ville føre til investeringer som ikke er samfunnsøkonomisk lønnsomme, og om tiltaket ville sikre staten inntekter. Analysen bekreftet at ingen selskaper ville gå i gang med prosjekter som ville gi liten eller ingen samfunnsmessig lønnsomhet. Tvert om ville de foreslåtte midlertidige endringene kunne utløse flere lønnsomme prosjekter og dermed økte inntekter for staten både i form av petroleumsskatt og arbeidsplasser.

Over hele landet mobiliserte fylkesordførere, ordførere og andre politikere, tillitsvalgte i fagforeninger, oljeindustriarbeidere og leverandørbedrifter for å vise sin støtte til petroleumsnæringens skatteforslag.

Ordfører i Hammerfest, Marianne Sivertsen Næss (Ap), fortalte i E24 om en spent stemning.

«Jeg opplever at det er en unison støtte for dette forslaget. Seks av syv kommuner i Vest-Finnmark har stilt seg bak og vi er opptatt av at aktiviteten skal holdes oppe».³

Etter forhandlinger ble regjeringspartiene Høyre, KrF og Venstre, samt opposisjonspartiene Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet 8. juni enige om følgende, midlertidige endringer i olje- og gassnæringens skatteregime:

- Selskapene får utgiftsføre investeringer umiddelbart i særskatten for årene 2020 og 2021.
- Friinntekten settes til 24 prosent innenfor de midlertidige skatteendringene. Dette gjelder i 2020 og 2021, samt for prosjekter hvor plan for utbygging og drift (PUD) og plan for anlegg og drift (PAD) er innlevert innen 2022 og godkjent innen 2023. Videre gjelder det for investeringskostnader påløpt fram til fastsatt produksjonsstart som beskrevet i godkjent PUD.
- Det etableres en ordning med negativ terminskatt, som gjør at selskapene får utbetalt skatteverdien av forventet underskudd gjennom inntektsåret.

12. juni vedtok et bredt flertall på Stortinget de midlertidige endringene i olje- og gassnæringens skatteregime.

En snau uke senere viste en spørreundersøkelse Opinion hadde gjort for NRK at 60 prosent av de spurte var helt eller ganske enig i påstanden «Det er riktig av regjeringen å gi krisestøtte til oljenæringen under koronakrisen». Bare 15 prosent svarte de var helt eller ganske uenig i å gi slik krisehjelp.

Det gikk mot sommer, mindre smitte og færre restriksjoner. Det ble noen få måneders pusterom. Men sommeren ble likevel annerledes. Sydenferien måtte droppes. Hele verden var rammet av den samme krise.

Betinget optimisme

Ved fremleggelsen av Statsbudsjettet 7. oktober 2020 ga finansminister Jan Tore Sanner uttrykk for en viss optimisme. «Det ser ut som vi vil komme bedre ut av krisen enn de fleste andre land.» Dette kunne han si som følge av at Norge raskt fikk kontroll på smitten, og kunne iverksette økonomiske tiltak for å motvirke krisen.

Men krisen var ikke over. En ny bølge av smitte i løpet av høsten gjorde at myndigheter i mange land måtte innskjerpe koronarestriksjonene igjen etter sommerens lettelser, så også i Norge. Et halvt år etter stortingsvedtaket som ga

petroleumsnæringen det livgivende pustet, var verden derfor ennå preget av koronapandemien. Men nå var det glimt av lys i enden av tunnelen. En koronavaksine var godkjent. Snart ville også Norge få vaksiner.

På tampen av året, 16. desember, la Norsk olje og gass frem sin investeringsanalyse for de neste årene. Studien Rystad Energy gjorde i april viste et scenario med nær halverte oljeinvesteringer frem mot 2022, sammenliknet med nivået i 2019. Nå så det mye bedre ut, ifølge Norsk olje og gass. Investeringene for 2021 ble anslått til 178,4 milliarder kroner, nært nivået som ble anslått før pandemien slo til.

Nå var også oljeprisen på mer enn 50 dollar fatet. Det hadde den ikke vært siden 5. mars.

«Det er en stemningsendring i næringen. Mange arbeidsplasser er reddet, og prosjekter som vil gi fellesskapet store inntekter gjennomføres i tråd med planene før koronakrisen. Vi vil rette en stor takk til stortingsflertallet som sikret tiltakspakken», sa Anniken Hauglie, administrerende direktør i Norsk olje og gass, under den direktesendte digitale presentasjonen.

Analysen viste ingen tegn til overinvesteringer eller investeringer i ulønnsomme prosjekter, slik enkelte kritikere hevdet på vårparten da forslaget til tiltakspakken ble lagt frem.

Bruk av munnbind har blitt like selvfølgelig som bruk av ørepropper på Floatel Endurance. Foto: Janne Skeie Olsen

2020 ble et svært krevende år for samfunnet og petroleumsindustrien verden over. I Norge kunne vi trekke på våre fantastiske økonomiske ressurser. Mot slutten av året passerte oljefondet for første gang 11 000 milliarder kroner. Norsk olje- og gassindustri har også gjennom det krevende 2020 holdt produksjonen på norsk sokkel i gang. Nye prosjekter er blitt igangsatt. Mot slutten av året vedtok Stortinget

Sosiale sammenkomster med mange deltakere er ikke mulig akkurat nå - heller ikke på plattformene. Her fra nyttårsfeiring i kinosalen på Valhall QP, 2010. Foto: BP Norge AS/Norsk Oljemuseum

Northern Light-prosjektet, der CO₂ skal injiseres i havbunnen i Troll-området via et nytt mottaksanlegg på Kollsnes i Øygarden.

Året 2021 er heller ikke fritt for problemer, men det rommer også store muligheter. I olje- og gassindustrien er det betinget optimisme og fortsatt sterk tro på at industrien er en del av løsningen, økonomisk og teknologisk. I en

verden som fortsatt vil trenge energi er industrien der for å levere, slik industrien gjorde gjennom det krevende året 2020.

Noter

- 1 VG, 29. mars 2020.
- 2 Reuters Money News, 1. mai 2020.
- 3 E24, 23. april 2020.